

German Foreign Policy: Relations with France, Israel, Poland and the Czech Republic / L.G.Feldman // International Affairs. – 1999. – Vol. 75, № 2. – P. 333-356. **25.** Rynning S. Providing Relief or Promoting Democracy? The European Union and Crisis Management / S.Rynning // Security Dialogue. – 2001. – Vol. 32, № 1. – P. 87-101. **26.** Shepherd A. Irrelevant or Indispensable? ESDP, the “War on Terror” and the Fallout from Iraq / A.Shepherd // International Politics. – 2006. – Vol. 43, № 1. – P. 71-92. **27.** Открытое письмо администрации Обамы из Центральной и Восточной Европы (Gazeta Wyborcza, Польша) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.warandpeace.ru/ru/reports/view/37524/> **28.** Open Letter [Electronic resource]. – Regime of access: <http://www/foreignpolicy/org?node/12520> **29.** Збигнев Бжезинский о внешнеполитических задачах новой администрации США 25.11.08 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.warandpeace.ru/ru/commentaries/view/29898/> **30.** Brzezinski Z. The Group of Two that could change the world. – The Financial Times. – 2009. – January, 13 [Electronic resource]. – Regime of access: <http://www.strategy-center.ru/page.php?vrub=inf&vparid=1353&vid=1452&lang=rus>

УДК 323.285 (410)

БОРОТЬБА З ТЕРОРИЗМОМ У СУЧАСНІЙ ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Козерод О. В.

Стаття є першим в українській історіографії комплексним дослідженням реакції британської влади і суспільства на події 7 липня 2005 року. Автор аналізує основні напрями та підсумки політики створення системи захисту Великої Британії від терористичних атак. Вивчається нормативна база та практичні заходи влади, що стосуються проблем національної безпеки у цій країні. Зроблено висновок щодо актуальності тогочасних подій для сфери безпеки країн Східної Європи та України.

***Ключові слова:** тероризм, національна безпека, атаки, Велика Британія, конвенція, право.*

This is the first comprehensive research of the fight with terrorism in UK in Ukrainian science, considered the most important facts about anti-terrorism policy of British government. The author analyzes the main trends and results of policy in protecting Britain from terrorist attacks. He also studies regulatory framework and practical measures of

power, relating to issues of national security in this country. Finally he concludes on the relevance of events in relation to the area of national security in Eastern Europe and Ukraine.

Keywords: *terrorism, national security, attacks, United Kingdom, convention, law.*

Зростання терористичної загрози у світі є одним з важливих чинників життя західного суспільства і відповідає сучасним реаліям міжнародних відносин та протистояння західної та східної цивілізацій. Терористичні акти 7 липня 2005 року значно змінили життя британського суспільства. Ці зміни пов'язані передусім із усвідомленням більшістю громадян масштабів загрози глобального тероризму та появою відчуття незахищеності від цього явища. Загалом події 7 липня стали європейським аналогом трагедії 11 вересня у США, а також – початком широкої суспільної дискусії щодо проблем національної безпеки та створення масштабної антитерористичної системи захисту у Великій Британії. Починаючи з липня 2005 року, практично усі важливі суспільно-політичні події у Британії відбувались із урахуванням питання: як це відіб'ється на безпеці країни. Тому актуальність цієї проблеми для життя Об'єднаного Королівства у період після терористичних актів 7 липня 2005 року важко переоцінити.

Завдання цієї статті – вивчити на підставі матеріалів британської преси та офіційних джерел, відкритих для загального доступу, основні заходи уряду Великої Британії щодо попередження терористичної загрози в країні у 2005-2010 роках, аналіз їх ефективності, а також перспективи подолання цієї загрози у масштабах країни.

Проблеми терористичного руху у Великій Британії після 7 липня 2005 року розглядалися в роботах багатьох західних дослідників. Основними питаннями, які порушувалися в англійській історіографії, є уніфікація методів та нормативної бази боротьби з тероризмом у західних країнах, заходи британського уряду щодо створення системи національної безпеки від терористичної загрози.

Однією з найвідоміших робіт, присвячених боротьбі з тероризмом у Великій Британії, є монографія Джеймса Бекмана під назвою «Порівняльні правові підходи до національної безпеки і боротьби з тероризмом», яка вийшла 2007 року в британському видавництві «Ашгейт». Автор досліджує основні відмінності американської та британської систем протидії тероризму та характерні риси комплексу законів Британії, котрий відомий під назвою Anti-Terrorism Crime and Security Act 2001. На сьогодні він є основною правовою базою для боротьби з тероризмом у країні. Монографія

Д. Бекмана містить порівняльний аналіз ситуації з терористичною загрозою у декількох провідних країнах світу, таких як США, Росія, Іспанія, Ізраїль, Німеччина, Японія. Другий розділ роботи повністю присвячений тероризму у Великій Британії. На прикладі подій 7 липня 2005 року автор досліджує основні риси британської політики щодо тероризму та аналізує ставлення окремих верств населення до обмежень прав людини, які вимушена запроваджувати влада у зв'язку з необхідністю тотальної боротьби з тероризмом [1].

Тему матеріальної підтримки тероризму розглядають дослідники Жана Джіральдо та Гарольд Трінкунас у своїй роботі «Фінансування тероризму і державних заходів: порівняльний аналіз». Книга стала одним із найширших досліджень проблеми фінансування тероризму в сучасній науці. Автори ретельно вивчають природу так званого «нового тероризму», який базується на розвинутій системі фінансування та нових технологія масового знищення. Саме блокування фінансових потоків, на думку авторів дослідження, дозволить кардинально змінити ситуацію з розвитком тероризму у світі. У книзі аналізуються, зокрема, схеми фінансової підтримки відділень таких організацій, як «Аль-Каїда», «Хезбола» у Східній Африці, Європі, Латинській Америці, на Близькому Сході та в Південно-Східній Азії [2].

Проблеми захисту інформації та протидії кібер-тероризму дослідив Джеймс Форест у своїй монографії під назвою «Захист найважливіших об'єктів інфраструктури у національній безпеці: захист національних кордонів». Автор демонструє науковий підхід до сфери забезпечення захисту критичних інфраструктур. У книзі пропонується використовувати теорію оптимізації та моделювання, програмне забезпечення для захисту суспільства від терористів. Автор дає можливість зрозуміти, як захистити найбільш вразливі елементи окремої суспільної інфраструктури: воду, електроенергію, енергетику, телекомунікації та Інтернет. Він також зазначає, що основним завданням на сьогодні є формування кадрової бази спеціалістів-аналітиків, які зможуть у відповідний момент якнайкраще розподілити обмежені засоби та звести до мінімуму ризик виходу з ладу усієї інфраструктури окремого суспільства [3].

Загалом написано чимало робіт про боротьбу з тероризмом у Великій Британії, США та інших західних країнах. На сьогодні дослідження цієї проблеми є важливою частиною наукового життя країн Європи, і зокрема Сполученого Королівства. Так, за даними голови департаменту вивчення тероризму професора Ендрю Сілке з University of East London, кожні 6 годин у світі англійською мовою видається нова книга щодо Terrorism Studies. Крім того, існує досить

багато наукових періодичних видань з цієї проблематики, і чи не найвідомішим є часопис *Critical Studies in Terrorism* [4].

Слід зазначити, що події 7 липня 2005 року стали відправною точкою для суспільного життя Великої Британії та значно змінили систему національної безпеки. Загалом дискусія щодо можливих атак терористів у країні почалася задовго до подій 7 липня 2005 року. Так, ще 27 лютого 2005 року Скотланд-Ярд опублікував список громадських і культурних заходів, які можуть стати потенційними мішенями терористів. До нього увійшли такі важливі події, як загальні вибори у Великій Британії, весілля принца Уельського Чарльза і Камілли Паркер-Боулз, зустріч лідерів Європейського Союзу та керівників країн «Великої вісімки». Як зазначав у 2005 році голова лондонської поліції Ян Блер, «першими у списку, звичайно, є британські вибори. Терористи добре пам'ятають, як вплинули вибухи в Мадриді на іспанський електорат і весь виборчий процес. Усі внесені до списку події є важливими і значущими, і нам доведеться ретельно займатися безпекою тих британських громадян, які братимуть у них участь» [5].

Проте, усі сили поліції, співробітників спецслужб і організацій, покликаних боротися з терором, на жаль, виявилися марними. Липневий теракт став віхою в історії боротьби з терором в Об'єднаному Королівстві та започаткував новий етап у протидії терору, основними характерними ознаками якого є інформаційне попередження, швидкість реагування і жорсткість стосовно потенційних терористів.

7 липня 2005 року у Лондоні практично одночасно сталися три вибухи у потягах метро й один – у міському автобусі. В результаті загинуло 56 та було поранено понад 700 британців. Усі вибухи здійснили смертники – громадяни Великої Британії, серед яких були 30-річний Мохаммад Сідік Хан, 22-річний Шехзад Танвір, 18-річний Хасиб Хуссейн (усі пакистанського походження), а також 19-річний уродженець Ямайки Джермейн Ліндсей.

Рівно через два тижні, 21 липня 2005 року, ще чотири чоловіки мали намір повторити ці теракти у Великій Британії, однак завдяки щасливому випадку їхні вибухові пристрої не спрацювали. Згодом усіх чотирьох виконавців цих невдалих атак, а також їхнього «логістика» було заарештовано.

У вересні 2005 року друга людина в ієрархії «Аль-Каїди» – Айман аль-Завахірі – оголосив, що його терористична структура несе повну відповідальність за липневі теракти в Лондоні. Крім того, телевізійний канал *al-Jazeera* продемонстрував відеозапис звернення Мохаммеда Сідік Хана - одного з тих, хто підірвав себе в Лондоні 7 липня. За його словами, організатором цих атак було ісламське угруповання «Тасмна організація джихаду Аль-Каїди в Європі»

[6]. Члени цього, до 2005 року невідомого, угруповання заявили, що терористичні атаки були помстою за військову присутність Великої Британії в Іраку й Афганістані. У заяві містилося також попередження про можливі теракти в Данії, Італії та інших країнах, уряди яких виведуть війська з Іраку та Афганістану. Переклад заяви, що з'явився на арабомовному секулярному новинному сайті Elaph, надрукував німецький журнал «Шпігель». «Співай, націє ісламу. Співай, арабський світе. Настав час відплати сіоністсько-хрестоносному уряду Британії у відповідь на ті злочини, що чинили британські солдати в Іраку і Афганістані, – йшлося у цій заяві. – Герої-моджахеди здійснили благословенну атаку на Лондон, і нині Британія охоплена вогнем, страхом і терором повсюди – з півдня на північ і з заходу на схід. Ми і раніше попереджали про це британську владу і британський народ. Ми виконали нашу обіцянку. Ми попереджаємо уряди Данії та Італії і уряди всіх держав-хрестоносців, що на них чекає така кара, якщо вони не виведуть свої частини з Іраку і Афганістану. Таємна організація джихаду Аль-Каїди в Європі» [7].

Ця інформація, поширена у британському медіа-просторі, стала каталізатором кардинальних змін у британському суспільстві. Тероризм уперше в британській історії постав не тільки як глобальна, а й як повсякденна загроза. Саме тоді британці зрозуміли, що події в Афганістані та Іраку, як і глобальні виклики, є дуже близькими до реальності та безпосередньо впливають на життя їхньої країни.

Найпершими антитерористичними заходами британського уряду стала боротьба з діяльністю на території країни потенційно небезпечних ісламських радикальних угруповань. Зокрема, міністерство внутрішніх справ уклало список терористичних організацій з 15 ісламських угруповань, які базуються в Іраку, Узбекистані, Лівії, Пакистані, Сомалі, Бангладеш, Афганістані та Марокко. Найнебезпечнішим із цього списку був оголошений Союз ісламського джихаду. МВС також офіційно повідомило, що членство в організаціях, які увійшли до списку терористичних структур, карається тюремним ув'язненням терміном до десяти років. Це призвело до того, що ісламська молодь Великої Британії почала більш обережно ставитись до участі в акціях та до структур радикального спрямування [8].

До кінця 2005 року британський уряд підбив підсумки розслідування факту терористичних атак 7 липня. Основні з них були об'єднані в секретну доповідь, фактична частина якої була складена британською контррозвідкою. Так, згідно зі змістом цього документа, співробітники MI-5 не змогли розкрити практично жодних суттєвих подробиць атаки на Лондон 7 липня 2005. Як зазначалося в одній зі статей, яка вийшла у британській газеті Sunday Times, розвідка

також не мала даних про зв'язки терористів із організацією «Аль-Каїда». «Ми не знаємо, що робили троє терористів у Пакистані, коли вони були завербовані, де планувалися атаки, і чи були вони членами якого-небудь терористичного угруповання та мережі», - зазначалося у статті. Контррозвідка також не знала напевне, чи існував зв'язок між терактами 7 липня і 21 липня, й чи були вони організованою серією нападів або ж окремими акціями. Такий стан справ з розслідуванням терактів викликав наприкінці 2005 року обурення родичів жертв нападів 7 липня та громадськості Великої Британії [9].

Одним з основних завдань влади країни на першому етапі боротьби з тероризмом у 2005 році стало запобігання пропаганди терористичних ідей через мережу Інтернет. Керівник МВС Великої Британії Чарльз Кларк повідомив про початок спеціальної програми боротьби із веб-сайтами, котрі містять на своїх шпальтах інформацію, яка підбурює до терористичних дій. Ця програма була розрахована на спільні дії міністерств внутрішніх справ п'яти найбільших країн Євросоюзу, про які було домовлено під час зустрічі на вищому рівні в іспанській Гренаді. В рамках цієї програми була створена спеціальна технічна група за участю експертів Великої Британії, Франції, Німеччини, Іспанії та Італії. Метою її діяльності став «контроль над використанням Інтернету в підтримці міжнародного тероризму й організованої злочинності». Керівник МВС Німеччини Отто Шилу також зазначив, що «потреба отримувати інформацію про підготовку терористичних нападів вже назріла», і підкреслив, що керівники п'ятох країн будуть прохати телекомунікаційних операторів своїх країн збільшити термін зберігання архівних даних про своїх користувачів з 3 до 12 місяців.

Важливим нормативним документом щодо справи подолання тероризму у Великій Британії став спеціальний законопроект «Білль про посвідчення особи» (The Identity Cards Bill). Згідно з новим законом до кінця 2010 року планувалося запровадити нові посвідчення з чипами, що містять особисті інформаційні і біометричні ідентифікатори. До них внесено ім'я кожного громадянина, його адресу та біометричну інформацію, а саме - відбитки пальців, малюнок райдужної оболонки ока. Уся інформація буде внесена до бази даних під назвою «Національний реєстр ідентифікації» (National Identification Register). Система була розроблена у результаті спеціального шестимісячного випробування, у якому взяли участь більш як 10 тисяч добровольців із різних регіонів країни [10].

Протягом наступного 2006 року уряд здійснював масштабну роботу в боротьбі із загрозою тероризму. Так, співробітники служби MI-5 розкрили тільки протягом літа й осені 2006 року 30 найбільших

терористичних змов, які планувалися у Великій Британії. У них, за даними голови MI-5 Елізи Маннінем Баллер, було задіяно понад 1 600 чоловік, об'єднаних у 200 терористичних організацій, які готували теракти як в Об'єднаному Королівстві так і закордоном. Такі дані викликали занепокоєність у суспільстві, як й інформація про те, що згідно з соціологічними опитуваннями понад 100 тисяч британських громадян схвалюють лондонські теракти. «З цих людей терористи з «Аль-Каїди» і вербують собі послідовників», – підкреслила в одній зі своїх тогочасних публікацій Еліза Маннінем-Баллер [11].

Події 2005 року стали початком роботи низки науково-дослідницьких та аналітичних центрів з проблем тероризму та сприяли тому, що влада усвідомила необхідність підготовки кваліфікованих кадрів спецслужб. У декількох вишах країни були започатковані нові курси з основ тероризму. Зокрема, курс боротьби з тероризмом в університеті Салфорду - провідному вищій Манчестера став одним із перших у британській системі вищої освіти і привернув великий інтерес студентської аудиторії. Курс стартував у вересні 2005 року, його вів викладач Крістіан Каунерт. До програми входила історія таких терористичних організацій, як IRA в Північній Ірландії, ETA в Іспанії, а також ісламського тероризму. Студенти вивчали програми демократичних урядів у боротьбі з тероризмом і проблему дотримання громадянських прав у цьому аспекті, а також мотивацію терористів до їх злочинної діяльності. Випускники вишу відтак пішли працювати в такі установи, як поліція, збройні сили, органи державної влади та неурядові організації [12].

З 2007 року підготовка магістрів за спеціальністю Terrorism Studies також почалася в університетах Ворвік. З січня 2008 року університет St. Andrews почав підготовку фахівців з дипломом MLitt у Terrorism Studies, а в University of East London – фахівців з дипломом MSc у цій самій спеціальності. Однак важливою складовою боротьби з тероризмом, про яку не так часто згадується в британській науковій літературі, є боротьба з антисемітизмом як чинником, що викликає тероризм у Європі. Адже саме «накачування» антиізраїльською й антисемітською літературою є важливим елементом «виховання майбутніх терористів». Тому не можна применшувати результатів діяльності парламентських комісій Британії та ЄС з питань протидії антисемітизму, роботи моніторингових центрів та центрів з безпеки єврейських громад, таких як Community Security Trust та інші. Адже саме від вивчення мотивів терористичної діяльності представників потенційної «терористичної групи ризику» і залежить майбутнє Terrorism Studies [13].

Одночасно з підготовкою кваліфікованих кадрів для боротьби з тероризмом перед суспільством постало й інше завдання: негайно зміцнити кадрову базу та поповнити лави служб розвідки, контррозвідки та інших спеціальних служб Великої Британії. Так, на початку 2007 року MI-5 розпочала кампанію активного набору працівників у регіонах Сполученого Королівства. Рекламні оголошення про прийом на роботу в MI-5 можна було зустріти в поліклініках і автостанціях, гімнастичних залах та інших громадських місцях. Згідно зі змістом реклами, гарну кар'єру в MI-5 могли зробити охоронці, електротехніки, механіки і чиновники з особливих доручень. Кампанія з розширення штату британської розвідки в регіонах є частиною особливої програми з протидії діяльності «Аль-Каїди» у країні. Перед MI-5 стояло завдання подвоїти кількість співробітників порівняно з тим штатом, який був на службі у держави до появи глобальної терористичної загрози [14].

Поступово терористична загроза стала невід'ємною частиною життя британського суспільства. У 2008 році поняття «ісламський терор» стало настільки часто згадуватися у суспільстві та пресі, що уряд, побоюючись зростання антиісламських настроїв, вирішив змінити формулювання «ісламський терор» на «ісламську терористичну активність». Як підкреслила на початку 2008 року міністр внутрішніх справ Королівства Джекі Сміт, «екстремісти ведуть себе врозріз з їхньою вірою, та не діють в ім'я ісламу». Пізніше представники Уайтхоллу пішли ще далі та проголосили неетичним вживання поняття «війна з терором» та «поле бою з терором». Ці прояви політичної коректності не викликали великого ентузіазму ані у представників політичних партій, ані в населення. Зокрема, депутат Парламенту Британії Філіп Девіс зазначив, що «ніхто з керівництва ісламської громади не скаржився йому на використання терміну «ісламський тероризм» [15]. Протягом 2008 року британський уряд зосередився на проведенні рекламної кампанії з попередження тероризму. В багатьох регіонах країни, таких як Манчестер, Західний Йоркшир і Вест-Мідлендс, були проведені масштабні рекламні акції у пресі, на радіо та телебаченні. Населенню розсилалися спеціальні поштові картки, на вікнах та дверях громадських установ були прикріплені стікери із відповідною інформацією. У рекламі містилися телефони антитерористичних ліній. Такий акцент в урядовій політиці був не випадковим - саме члени суспільства та місцевих громад могли сприяти попередженню терактів [16].

У березні 2009 року міністерство внутрішніх справ оприлюднило важливі доповнення до стратегії боротьби з терористичною загрозою, відомої під назвою CONTEST. Нова стратегія передбачала детальне

викладення історії терористичних загроз та пояснення причин їх виникнення. У документі робляться теоретичні прогнози про те, як розвиватиметься ситуація найближчими роками. Стратегія визначає принципи, які лягають в основу урядової реакції на тероризм, а саме: підтримка прав людини та зусилля в боротьбі з тероризмом у цій країні та закордоном.

Протягом останніх років у Великій Британії була створена система стеження за особами, які створили або можуть створити терористичну загрозу для суспільства. Так, за новими правилами, запровадженими 2008 року, особи, визнані винними в тероризмі і підозрювані у цьому, повинні повідомляти про свої подорожі за кордон. До них застосовуються ті ж правила контролю, що і до сексуальних злочинців. Вимоги про повідомлення, відповідно до ч. 4 Закону про боротьбу з тероризмом від 2008 р. (Counter Terrorism Act 2008), допоможуть поліції управляти ризиками, що виходять від терористів після їх звільнення з-під варти. Особи, які підпали під підозру у тероризмі, повинні будуть надати докладні відомості про своє ім'я, псевдоніми, дату народження, номер Національного страхування, домашню адресу та адресу проживання. У цьому та інших випадках Британія скопіювала систему, яка існує у Сполучених Штатах [17].

Слід зазначити, що хоча Закон про тероризм 2000 року і залишається основним нормативним документом щодо цього явища, практично кожне з його положень є предметом дискусій у британській громаді. Так, 12 січня 2010 року Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) виніс рішення про незаконність пункту 44-47 Закону про тероризм 2000 року щодо наявності у поліції Британії повноважень зупиняти й обшукувати людей на вулицях та громадських місцях. Це стало вже третім рішенням Європейського суду, котре стосується напрямів політики Великої Британії в сфері безпеки (після постанови про збереження в поліції інформації ДНК та відбитків пальців у людей, не засуджених за будь-який злочин) [18].

Нині у суспільстві триває дискусія щодо статті 44, яка дозволяє поліції зупиняти й обшукувати будь-яку особу на підставі «розумної підозри про те, що вона може мати інформаційні носії або предмети, котрі можуть бути використані для скоєння теракту». Але Європейський суд у правах людини дійшов висновку, що довільне затримання людини та її обшук порушує статтю 8 Європейської конвенції про право на приватне життя. Ця проблема стала об'єктом кампанії британських організацій за права людини, яка триватиме протягом 2010 року на території різних регіонів Об'єднаного Королівства.

На початку 2010 року з'ясувалося, що терористичні групи з усього світу використовують Велику Британію як базу для атак у різних країнах світу. Це пов'язано перш за все із розташуванням країни та великою кількістю ісламістів, які проживають на її території. Як підкреслив один з військових чиновників адміністрації США у інтерв'ю The Daily Telegraph: «Велика Британія має найбільшу концентрацію активних прихильників «Аль-Каїди», ніж у будь-якій західній країні... Як результат – «Аль-Каїда», котра базується у Великій Британії, створює потенційну загрозу не тільки для самої Британії, а й для решти світу» [19]. Деякі американські політики та експерти з безпеки вже охрестили британську столицю «Лондоністаном» через присутність великої кількості радикальних мусульман і мечеті, яка має зв'язки з екстремістськими проповідниками. Керівник МІ-5 Джонатан Еванс заявив, що його службі відомо про близько 2000 мусульман, вкорінених у Британії, котрі можуть бути причетні до тероризму [20].

Слід зазначити, що боротьба з тероризмом у Великій Британії стала важливою частиною державної політики країни у сфері національної безпеки та об'єктом суспільно-політичних дискусій. Найбільш дієвими засобами стало формування системи громадського контролю та створення нормативної бази, яка регулює відносини держави та громадян у цьому питанні.

На сьогодні важливими є не тільки дії уряду усередині країни, а й побудова системи міжнародної безпеки між усіма державами, які визначилися зі своїм ставленням до тероризму та готові робити кроки для його нейтралізації. Безумовно, вивчення досвіду Великої Британії у боротьбі з тероризмом дозволить урахувати здобутки та помилки в організації системи національної безпеки у країнах Східної Європи й зокрема в Україні.

1. Comparative legal approaches homeland security and anti-terrorism by James Beckman. – Aldershot, 2007. – 185 pp. 2. Terrorism financing and state responses: a comparative perspective by Jeanne Giraldo, Harold Trinkunas. – Stanford: Stanford University Press, 2007. – 384 pp. 3. Critical Infrastructure Protection in Homeland Security: Defending a Networked Nation by James Forest. – Bognor Regis: Wiley-Interscience, 2006. – 486 pp. 4. <http://www.springerlink.com/content/x6m8300k8252827k/> 5. Борьба с терроризмом в Британии // Агентство еврейских новостей. – 2005. – 29 февраля. – С.1; Commissioner of controversy // Guardian, 2008 – 2 October. – P.1. 6. Див., наприклад: M. Tran, D. MacLeod Al-Qaida in Europe claims responsibility for blasts // Guardian, 2005, 7 July; <http://www.guardian.co.uk/uk/2005/jul/07/terrorism.july7> 7. Там само. 8. Див., наприклад: <http://en.wikipedia.org/>

wiki/Terrorism_Act_2000 9. Див.: Intelligence and Security Committee, Report into the London Terrorist Attacks on 7 July 2005. – London: HMSO, 2006. 10. <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200405/cmbills/008/2005008.htm> 11. Террористические атаки в Лондоне // Агенство еврейских новостей, 2006, 12 декабря. – С.1. 12. Див.: <http://www.salford.ac.uk/course-finder/course/1778> 13. Див.: <http://www.st-andrews.ac.uk/~cstpv/>; <http://www.uel.ac.uk/programmes/law/postgraduate/mscterrorism.htm> 14. Тероризм в Лондоне // Агенство еврейских новостей, 2006, 16 сентября. – С.1. 15. Тероризм в Лондоне // Агенство еврейских новостей, 2007, 12 января. – С.1. 16. Тероризм в Великобритании // Агенство еврейских новостей, 2008, 12 декабря. – С.1. 17. Див.: http://www.manchestereveningnews.co.uk/news/s/232/232888_the_men_probes_mi5.html 18. Див.: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-508901/Government-renames-Islamic-terrorism-anti-Islamic-activity-woo-Muslims.html> 19. Див., наприклад: http://www.met.police.uk/campaigns/campaign_ct_2008.htm 20. <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/terrorism-in-the-uk/6998580/British-al-Qaeda-hub-is-biggest-in-West.html>

УДК 327.5

ПРИДНІСТРОВСЬКИЙ КОНФЛІКТ: ЧИННИКИ ІСНУВАННЯ НАПРУГИ

Єнін Є. В.

Стаття присвячена аналізу та систематизації чинників, що обумовлюють збереження статус-кво у процесі придністровського врегулювання на глобальному, регіональному та локальному рівні.

***Ключові слова:** рушійні чинники конфлікту, придністровське врегулювання, регіональна безпека, геополітичне протистояння.*

The article is devoted to the analysis and systematization of factors leading to the preservation of the status-quo in the Transnistrian settlement process on global, regional and local level.

***Keywords:** conflict driving factors, Transnistrian settlement, regional security, geopolitical confrontation.*

Для України врегулювання придністровської проблеми є питанням національної безпеки, оскільки «заморожений» конфлікт поблизу наших кордонів є джерелом постійної напруги. В регіоні проживає значна кількість етнічних українців, серед яких і громадяни України, крім того через територію Придністров'я проходить низка